

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قانون آیین دادرسی کیفری
(نموداری)
مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴

تدوین: رضا بولاغی - حبیب الله جمادی

انتشارات چتر دانش

قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲..... ۸

بخش اول: کلیات..... ۸

فصل اول: تعریف آیین دادرسی کیفری و اصول حاکم بر آن..... ۸

فصل دوم: دعوای عمومی و دعوای خصوصی..... ۱۱

بخش دوم: کشف جرم و تحقیقات مقدماتی..... ۲۵

فصل اول: دادسرا و حدود صلاحیت آن..... ۲۵

فصل دوم: ضابطان دادگستری و تکالیف آن..... ۲۶

فصل سوم: وظایف و اختیارات دادستان..... ۴۶

فصل چهارم: وظایف و اختیارات بازپرس..... ۶۷

مبحث اول: اختیارات بازپرس و حدود آن..... ۶۷

مبحث دوم: صلاحیت بازپرس..... ۸۰

فصل پنجم: معاینه محل، تحقیق محلی، بازرسی و کارشناسی..... ۸۴

فصل ششم: احضار و تحقیق از متهم، شهود و مطلعان..... ۱۰۷

مبحث اول: احضار، جلب و تحقیق از متهم..... ۱۰۷

مبحث دوم: احضار و تحقیق از شهود و مطلعان..... ۱۲۲

فصل هفتم: قرارداهای تأمین و نظارت قضائی..... ۱۲۸

فصل هشتم: اقدامات بازپرس و دادستان پس از ختم تحقیقات..... ۱۵۲

فصل نهم: تحقیقات مقدماتی جرایم اطفال و نوجوانان..... ۱۶۰

فصل دهم: وظایف و اختیارات دادستان کل کشور..... ۱۶۲

بخش سوم: دادگاههای کیفری، رسیدگی و صدور رأی..... ۱۶۶

فصل اول: تشکیلات و صلاحیت دادگاههای کیفری..... ۱۶۶

فصل دوم: رسیدگی به ادله اثبات..... ۱۹۴

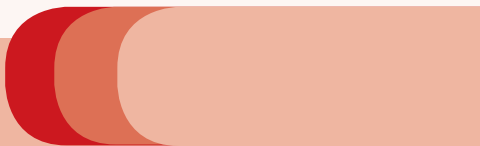
فصل سوم: رسیدگی در دادگاههای کیفری..... ۱۹۸

مبحث اول: کیفیت شروع به رسیدگی..... ۱۹۸

مبحث دوم: ترتیب رسیدگی..... ۲۰۹

مبحث سوم: صدور رأی..... ۲۱۴

۲۱۸	فصل چهارم: رسیدگی در دادگاه کیفری یک
۲۱۸	مبحث اول: مقدمات رسیدگی
۲۲۴	مبحث دوم: ترتیب رسیدگی
۲۲۷	مبحث سوم: صدور رأی
۲۲۸	فصل پنجم: رأی غیابی و واخواهی
۲۳۱	فصل ششم: رسیدگی در دادگاه اطفال و نوجوانان
۲۳۱	مبحث اول: تشکیلات
۲۳۲	مبحث دوم: ترتیب رسیدگی
۲۳۴	فصل هفتم: احاله
۲۳۶	فصل هشتم: رد دادرس
۲۴۱	بخش چهارم: اعتراض به آراء
۲۴۱	فصل اول: کلیات
۲۵۲	فصل دوم: کیفیت رسیدگی دادگاه تجدید نظر استان
۲۶۸	فصل چهارم: اعاده دادرسی
۲۷۶	بخش پنجم: اجرای احکام کیفری و اقدامات تأمینی و تربیتی
۲۷۶	فصل اول: کلیات
۲۸۷	فصل دوم: اجرای مجازات حبس
۲۹۶	فصل سوم: اجرای محکومیت های مالی
۳۰۱	فصل چهارم: اجرای سایر احکام کیفری
	فصل پنجم: اجرای قرار تعلیق اجرای مجازات، آزادی مشروط، قرار تعویق صدور حکم، نظام نیمه آزادی و آزادی تحت نظارت سامانه های الکترونیکی
۳۰۴	
۳۰۹	بخش ششم: هزینه دادرسی
۳۱۲	بخش هفتم: سایر مقررات
	قانون آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی مصوب ۱۳۹۳
۳۱۵	
۳۱۵	بخش هشتم: آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح

۳۱۵	فصل اول: کلیات
۳۱۸	فصل دوم: تشکیلات دادسرا و دادگاههای نظامی
۳۲۷	فصل سوم: صلاحیت
۳۲۹	فصل چهارم: کشف جرم و تحقیقات مقدماتی
۳۲۹	مبحث اول: ضابطان نظامی و تکالیف آنان
۳۳۷	مبحث دوم: کارشناسی
۳۳۸	مبحث سوم: احضار
۳۴۰	مبحث چهارم: قرار بازداشت موقت
۳۴۴	مبحث پنجم: مرور زمان
۳۴۶	فصل پنجم: وکالت در دادسرا و دادگاه نظامی
۳۴۷	فصل ششم: ترتیب رسیدگی، صدور و ابلاغ رأی
۳۴۹	فصل هفتم: تجدیدنظر و اعاده دادرسی
۳۵۱	فصل هشتم: اجرای احکام
۳۵۳	فصل نهم: زندان ها و بازداشتگاههای نظامی
۳۵۷	بخش نهم: دادرسی الکترونیکی
۳۷۴	بخش دهم: آیین دادرسی جرایم رایانه‌ای
۳۹۰	بخش یازدهم: آیین دادرسی جرایم اشخاص حقوقی
۳۹۴	بخش دوازدهم: سایر مقررات
۳۹۶	آیین‌نامه اجرایی مراقبت‌های الکترونیکی مصوب ۱۳۹۷
	دستورالعمل اجرایی کنترل مجرمان حرفه‌ای و سابقه‌دار
۴۰۵	مصوب ۱۳۹۷
۴۰۵	فصل اول: کلیات
۴۰۸	فصل دوم: تشکیلات و وظایف ستادهای کنترل مجرمان
۴۱۱	فصل سوم: نحوه‌ی نظارت، کنترل و پایش مجرمان
	فصل چهارم: نحوه‌ی تشکیل بانک اطلاعاتی و چگونگی ارتباطات،
۴۱۳	تبادل و اشتراک گذاری اطلاعات مجرمان

راهنما

خوانندگان گرامی! لازم به یادآوری است که نشانه های درج شده در ابتدای هر ماده قانونی نشانگر درجه اهمیت ماده های ذکر شده می باشد. به طوری که مواد قانونی که دارای علامت می باشند از بیشترین درجه اهمیت نسبت به سایر مواد قانونی برخوردار هستند. که این مواد را ممتاز می نامیم و بدیهی است سایر مواد از لحاظ اهمیت آزمونی و کاربردی از اهمیت کمتری برخوردارند. به طوری که علامت های   در ابتدای سایر مواد قانونی به تدریج نشانگر درجه اهمیت خیلی مهم و مهم میباشند.

لازم به ذکر است آن دسته از مواد قانونی که در ابتدای آنها هیچ نشانه ای وجود ندارد از درجه اهمیت آزمونی و کاربردی پایین تری نسبت به سایر مواد قرار دارند.

قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴

بخش اول: کلیات

فصل اول: تعریف آیین دادرسی کیفری و اصول حاکم بر آن

□ ماده ۱- آیین دادرسی کیفری مجموعه (- مقررات -) است که (- و قواعدی)

برای (- کشف جرم،
- تعقیب متهم،
- تحقیقات مقدماتی،
- میانجی‌گری،
- صلح میان طرفین،
- نحوه رسیدگی،
- صدور رأی،
- طرق اعتراض به آراء،
- اجرای آراء،
- تعیین وظایف و اختیارات مقامات
قضایی و ضابطان دادگستری
- و رعایت حقوق متهم، بزه دیده
و جامعه)
وضع می‌شود.

ماده ۲- دادرسی کیفری باید - حقوق طرفین دعوی را و قواعد
 مستند به قانون باشد
 تضمین کند

آن نسبت به اشخاصی که - در شرایط مساوی
 به سبب ارتکاب جرایم تحت تعقیب
 مشابه

قرار می گیرند، به صورت یکسان اعمال شود.

ماده ۳- مراجع قضائی باید با - بی طرفی و استقلال کامل
 در - به اتهام انتسابی به اشخاص

کوتاه ترین مهلت ممکن، رسیدگی و تصمیم مقتضی اتخاذ نمایند و

از هر اقدامی که - باعث ایجاد اختلال
 یا طولانی شدن فرآیند دادرسی جلوگیری کنند.
 کیفری می شود،

ماده ۴- اصل، برائت است. هر گونه اقدام
 - محدود کننده،
 - سالب آزادی
 - و ورود به حریم
 خصوص اشخاص

جز به حکم قانون و با رعایت مقررات و تحت نظارت مقام قضایی مجاز نیست و در هر صورت این اقدامات نباید به گونه ای اعمال شود

که به $\left(\begin{array}{l} - \text{کرامت} \\ - \text{و حیثیت اشخاص} \end{array} \right)$ آسیب وارد کند.

□ ماده ۵- متهم باید در اسرع وقت، $\left(\begin{array}{l} - \text{از موضوع} \\ - \text{و ادله اتهام انتسابی} \end{array} \right)$

آگاه و از حق دسترسی به $\left(\begin{array}{l} - \text{وکیل و} \\ - \text{سایر حقوق دفاعی} \end{array} \right)$ مذکور در این

قانون بهره‌مند شود.

□ ماده ۶- $\left(\begin{array}{l} - \text{متهم،} \\ - \text{بزه دیده،} \\ - \text{شاهد و} \\ - \text{سایر افراد ذی ربط} \end{array} \right)$ باید از $\left(\begin{array}{l} - \text{حقوق خود} \\ - \text{در فرآیند دادرسی} \end{array} \right)$

آگاه شوند و ساز و کارهای رعایت و تضمین این حقوق فراهم شود.

□ ماده ۷- در تمام مراحل دادرسی کیفری،

$\left(\begin{array}{l} - \text{رعایت حقوق شهروندی مقرر در «قانون احترام} \\ \text{به آزادی‌های مشروع} \\ - \text{و حفظ حقوق شهروندی مصوب ۱۳۸۳/۲/۱۵} \end{array} \right)$

از سوی

- تمام مقامات قضایی،
- ضابطان دادگستری و
- سایر اشخاصی که در فرآیند
دادرسی مداخله دارند،

الزامی است. متخلفان علاوه

بر جبران خسارات وارده، به مجازات مقرر در ماده (۵۷۰) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ محکوم می‌شوند، مگر آن که در سایر قوانین مجازات شدیدتری مقرر شده باشد.

فصل دوم: دعوای عمومی و دعوای خصوصی

▣▣ ماده ۸- محکومیت به کیفر فقط ناشی از ارتکاب جرم است و جرم که دارای جنبه الهی است، می‌تواند دو حیثیت داشته باشد:

الف- <u>حیثیت عمومی</u> از جهت تجاوز به حدود و مقررات الهی یا تعدی به حقوق جامعه و اخلاق در نظم عمومی.
ب- <u>حیثیت خصوصی</u> از جهت تعدی به حقوق شخص یا اشخاص معین.

▣▣ ماده ۹- ارتکاب جرم می‌تواند موجب طرح دو دعوی شود

الف- دعوی عمومی برای حفظ حدود ومقررات الهی یا حقوق جامعه و نظم عمومی
ب- دعوی خصوصی برای مطالبه ضرر و زیان ناشی از جرم
و یا مطالبه کیفرهایی که به موجب قانون، حق خصوصی بزه‌دیده است مانند حد قذف و قصاص

☐ ماده ۱۰- بزه‌دیده شخصی است که
- از وقوع جرم
- متحمل ضرر و زیان

می‌گردد و چنانچه تعقیب مرتکب را درخواست کند، «شاکی» و هر گاه جبران ضرر و زیان وارده را مطالبه کند، «مدعی خصوصی» نامیده می‌شود.

ماده ۱۱- تعقیب متهم و اقامه دعوی از جهت حیثیت عمومی برعهده دادستان و اقامه دعوی و درخواست تعقیب متهم از جهت

حیثیت خصوصی
با شاکی
یا مدعی خصوصی
است.

☐ ماده ۱۲- تعقیب متهم در جرایم قابل گذشت، فقط با

- شکایت شاکی شروع
- و در صورت گذشت او
موقوف می‌شود.

تبصره- تعیین جرایم قابل گذشت به موجب قانون است.

☐ ماده ۱۳- تعقیب امری کیفری که طبق قانون شروع شده است و

هم چنین اجرای مجازات موقوف نمی‌شود، مگر در موارد زیر:

الف- فوت متهم یا محکوم علیه
ب- گذشت شاکی یا مدعی خصوصی در جرایم قابل گذشت
پ- شمول عفو
ت- نسخ مجازات قانونی
ث- شمول مرور زمان در موارد پیش بینی شده در قانون
ج- توبه متهم در موارد پیش بینی شده در قانون
چ- اعتبار امر مختوم |
|---|

تبصره ۱- درباره دیه، مطابق **قانون مجازات اسلامی** عمل می‌گردد.
تبصره ۲- هر گاه مرتکب جرم پیش از صدور حکم قطعی مبتلا به **جنون شود، تا زمان افاقه، تعقیب و دادرسی متوقف می‌شود.** مگر آنکه در جرائم حق الناسی شرایط اثبات جرم به نحوی باشد که فرد مجنون یا فاقد هوشیاری در فرض افاقه نیز نتواند از خود رفع اتهام کند. در این

صورت به

- ولی - یا قیم - یا سرپرست قانونی وی
--

 ابلاغ می‌شود که ظرف مهلت **پنج**

روز نسبت به معرفی و کیل اقدام نماید. در صورت عدم معرفی، صرف نظر

از

- نوع جرم ارتكابی - و میزان مجازات آن،

 وفق مقررات برای وی و کیل تسخیری تعیین

می شود و (- تعقیب و
- دادرسی) ادامه می‌یابد.

رای شماره: ۶۵۹ - ۱۳۸۱/۳/۷

موضوع:

مجازات تصرف اراضی ملی و تجاوز به آنها از نوع باز دارنده بوده و جرم مستمر محسوب و تا زمانی که تصرف ادامه دارد موضوع مشمول مرور زمان نخواهد شد.

متن رأی:

طبق ماده ۱۷۳ قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری جرایمی که مجازات آنها از نوع باز دارنده باشد با حصول مرور زمان تعقیب آنها موقوف میشود . هر چند که تجاوز به اراضی ملی شده و تصرف عدوانی آن اراضی با مورد لحاظ قرار دادن ماده ۱۷ قانون مجازات اسلامی دارای مجازات بازدارنده است ولی چون جرم مذکور از جرایم مستمر میباشد و تا وقتی که تصرف ادامه دارد موضوع مشمول مرور زمان نخواهد شد علیهذا رای شعبه هشتم دادگاه تجدید نظر استان اصفهان صرفا از حیث نقض رای صادره از شعبه سوم دادگاه عمومی دایر بر موقوفی تعقیب، به اکثریت آرا هیئت عمومی دیوانعالی کشور نتیجتا قانونی تشخیص و مستندا به ماده ۲۷۰ قانون آیین دادرسی کیفری در موارد مشابه برای شعب دیوانعالی کشور و دادگاهها لازم الاتباع است.

رای شماره: ۲۲۸ - ۱۳۴۹/۸/۲۰

موضوع:

در مورد مبدأ مرور زمان جرم افترا

متن رأی:

شروع مرور زمان در جرم افترا از تاریخ قطعیت عجز از اثبات اسناد و ثبوت کذب شکایت شاکی است نه صرف اعلام شکایت و اسناد بزه چون تحقق بزه افترا در صورت اسناد صریح جرمی از طرف کسی به دیگری با سو نیت معلق به احراز کذب تهمت و عدم ثبوت عمل انتسابی در مراجع قضایی است که با این وصف اسناد دهنده مفتری محسوب و به مجازات مقرر در قانون محکوم می شود بنابر این شروع مرور زمان جرم افترا طبعاً از تاریخ قطعیت عجز از اثبات اسناد و ثبوت کذب شکایت شاکی است نه صرف اعلام شکایت و اسناد بزه لذا رای شعبه هشتم دیوانعالی کشور نتیجتاً صحیح و منطبق با موازین قانونی است. این رای طبق قانون وحدت رویه قضایی مصوب ۱۳۲۸ برای شعب دیوانعالی کشور و دادگاهها در موارد مشابه لازم الاتباع است.

برای آگاهی بیشتر از محتویات پرونده های منتهی به صدور این رای و نیز استفاده از نظرات مترقی و علمی دادستان وقت کل کشور مراجعه شود.

▣ ماده ۱۴- شاکی می تواند جبران تمام - و معنوی
 - ضرر و زیان های مادی
 - و منافع ممکن الحصول

ناشی از جرم را مطالبه کند.

تبصره ۱- زیان معنوی عبارت از - و اعتبار شخصی، است.
 - صدمات روحی
 - یا هتک حیثیت
 - خانوادگی
 - یا اجتماعی

دادگاه می تواند علاوه بر صدور حکم به جبران خسارت مالی، به رفع

زیان از طرق دیگر از قبیل - و درج حکم در جراید حکم نماید.
 - الزام به عذرخواهی
 - و امثال آن

تبصره ۲- منافع ممکن الحصول تنها به مواردی اختصاص دارد که
 صدق اتلاف نماید. هم چنین مقررات مرتبط به منافع ممکن الحصول

و نیز پرداخت خسارت معنوی، شامل جرایم موجب - تعزیرات
 - و دیه نمی شود.
 - منصوص شرعی

▣ ماده ۱۵- پس از آن که متهم تحت تعقیب قرار گرفت، زیان دیده از جرم می تواند تصویر یا رونوشت مصدق تمام ادله و مدارک خود را جهت پیوست به پرونده به مرجع تعقیب تسلیم کند و تا قبل از اعلام ختم دادرسی، دادخواست ضرر و زیان خود را تسلیم دادگاه کند.

مطالبه $\left(\begin{array}{l} - \text{ضرر و زیان} \\ - \text{ورسیدگی به آن،} \end{array} \right)$ مستلزم رعایت تشریفات آیین دادرسی

مدنی است.

رای شماره: ۵۸۲ - ۱۳۷۱/۱۲/۲

موضوع:

لزوم تقدیم دادخواست حقوقی به محاکم کیفری درباره
ضرر و زیان ناشی از جرم

متن رأی:

مطالبه ضرر و زیان ناشی از جرم که طبق تبصره ماده ۱۶ قانون تشکیل دادگاههای کیفری ۱ و ۲ و شعب دیوان عالی کشور، مصوب ۳۱ خرداد ماه ۱۳۶۸ در دادگاه کیفری مطرح میشود عنوان دعوی حقوقی دارد، شروع رسیدگی به دعاوی حقوقی در دادگاههای دادگستری هم بصراحت ماده ۷۰ قانون آیین دادرسی مدنی، مستلزم دادن دادخواست با شرایط قانونی آن می باشد. فلذا رای شعبه ۱۴۰ دادگاه کیفری ۱ تهران که مطالبه ضرر و زیان ناشی از جرم را بدون دادن دادخواست نپذیرفته، صحیح تشخیص می شود. این رای بر طبق ماده ۳ از مواد اضافه شده به قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۳۷ برای دادگاهها در موارد مشابه لازم الاتباع است.

رأی وحدت رویه شماره ۶۴۹ مورخ ۱۳۷۹/۷/۵

موضوع:

در خصوص رسیدگی به دعوی ضرر و زیان در دادگاه
کیفری

متن رأی:

از ماده ۱۲ قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری چنین استنباط می‌شود که مقنن به منظور تسریع در جبران خسارت متضرر از جرم مقرر داشته در صورتی که دادگاه متهم را مجرم تشخیص دهد مکلف است ضمن صدور حکم جزائی حکم ضرر و زیان را صادر نماید مگر آنکه پرونده معد برای اظهار نظر نباشد که در این صورت پس از تکمیل پرونده حکم ضرر و زیان صادر خواهد شد. بنابر این ماده مذکور دلالتی بر منع رسیدگی نسبت به امر ضرر و زیان در صورت صدور حکم برائت ندارد. بنابه مراتب و با توجه به ماده ۳ قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب در خصوص صلاحیت عام دادگاههای عمومی و انقلاب در رسیدگی به کلیه امور مدنی، جزائی حسبه رأی شعبه چهارم دادگاه استان مازندران که انطباق با این نظر دارد به اکثریت آراء اعضاء هیأت عمومی دیوان عالی کشور قانونی و مطابق موازین شرع تشخیص می‌شود. این رأی بر طبق ماده ۲۷۰ قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری مصوب سال ۱۳۷۸ برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاهها لازم الاتباع است.

▣ ماده ۱۶- هر گاه دعوای ضرر و زیان ابتدا در دادگاه حقوقی اقامه شود، دعوای مذکور قابل طرح در دادگاه کیفری نیست، مگر آن که مدعی خصوصی پس از اقامه دعوی در دادگاه حقوقی، متوجه شود که موضوع واجد جنبه کیفری نیز بوده است که در این صورت می تواند

(- با استرداد دعوی،
- به دادگاه کیفری) مراجعه کند. اما چنانچه دعوی ضرر و زیان ابتدا

در (- دادگاه کیفری مطرح
- و صدور حکم کیفری) به جتهی از جهات قانونی با تأخیر

مواجه شود، مدعی خصوصی می تواند با استرداد دعوی، برای مطالبه ضرر و زیان به دادگاه حقوقی مراجعه کند. چنانچه مدعی خصوصی قبلاً هزینه دادرسی را پرداخته باشد نیازی به پرداخت مجدد آن نیست. ▣ ماده ۱۷- دادگاه مکلف است ضمن صدور رأی کیفری، در

(- ادله و
- مدارک موجود) خصوص ضرر و زیان مدعی خصوصی نیز طبق

(- رسیدگی به ضرر و زیان،
- مستلزم تحقیقات بیشتر باشد) رأی مقتضی صادر کند، مگر آن که

که در این صورت، دادگاه رأی کیفری را صادر و پس از آن به دعوی ضرر و زیان رسیدگی می نماید.

رای شماره: ۶۴۹-۱۳۷۹/۷/۵

موضوع:

دادگاه مکلف است ضمن صدور حکم کیفری بر محکومیت یا برائت متهم به دادخواست ضرر و زیان ناشی از جرم نیز که توأم با آن پرونده مطرح شده رسیدگی نماید.

متن رأی:

از ماده ۱۲ قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری چنین استنباط می شود که مقنن به منظور تسریع در جبران خسارت متضرر از جرم، مقرر داشته (در صورتی که دادگاه متهم را مجرم تشخیص دهد مکلف است ضمن صدور حکم جزایی، حکم ضرر و زیان را صادر نماید مگر آن که پرونده معدّ برای اظهار نظر نباشد که در اینصورت پس از تکمیل پرونده، حکم ضرر و زیان صادر خواهد شد) بنابراین ماده مذکور داللتی بر منع رسیدگی نسبت به امر ضرر و زیان در صورت صدور حکم برائت ندارد بنابه مراتب و با توجه به ماده ۳ قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب در خصوص صلاحیت عام محاکم عمومی و انقلاب، در رسیدگی به کلیه امور مدنی، جزایی و حبسیه، رای شعبه چهارم دادگاه استان مازندران که انطباق با این نظر دارد به اکثریت آرا اعضا هیئت عمومی، قانونی و مطابق موازین شرع شناخته میشود این رای طبق ماده ۲۷۰ قانون آیین دادرسی کیفری برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاهها در موارد مشابه لازم الاتباع است.

▣ ماده ۱۸- هر گاه رأی قطعی کیفری مؤثر در ماهیت امر حقوقی

باشد، برای دادگاهی که به $\left(\begin{array}{l} - \text{ امر حقوقی} \\ - \text{ یا ضرر و زیان} \end{array} \right)$ رسیدگی می کند، لازم

الاتباع است.

▣ ماده ۱۹- دادگاه در مواردی که حکم به $\left(\begin{array}{l} - \text{ رد عین،} \\ - \text{ مثل} \\ - \text{ و یا قیمت مال} \end{array} \right)$

صادر می کند، مکلف است $\left(\begin{array}{l} - \text{ میزان و} \\ - \text{ مشخصات آن را} \end{array} \right)$ قید و در صورت

تعدد محکوم علیه، حدود مسئولیت هر یک را مطابق مقررات مشخص کند.

تبصره- در صورتی که حکم به پرداخت قیمت مال صادر شود، قیمت زمان اجرای حکم، ملاک است.

▣ ماده ۲۰- سقوط دعوی عمومی موجب سقوط دعوی خصوصی نیست. هر گاه تعقیب امر کیفری به جهتی از جهات قانونی

$\left(\begin{array}{l} - \text{ موقوف یا} \\ - \text{ منتهی به صدور قرار} \\ - \text{ منع تعقیب} \\ - \text{ یا برائت} \end{array} \right)$ شود، دادگاه کیفری مکلف

است، در صورتی که دعوای خصوصی در آن دادگاه مطرح شده باشد،

مبادرت به $\left(\begin{array}{l} - \text{ رسیدگی} \\ - \text{ و صدور رأی} \end{array} \right)$ نماید.

▣▣▣ ماده ۲۱- هر گاه احراز مجرمیت متهم منوط به اثبات مسائلی باشد که رسیدگی به آنها در صلاحیت مرجع کیفری نیست، و در صلاحیت

دادگاه حقوقی است، $\left(\begin{array}{l} - \text{ با تعیین ذی نفع} \\ - \text{ و با صدور قرار اناطه،} \end{array} \right)$ تا هنگام صدور رأی

قطعی از مرجع صالح، تعقیب متهم، معلق و پرونده به صورت موقت بایگانی می شود. در این صورت، هر گاه ذی نفع

$\left(\begin{array}{l} - \text{ ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ قرار اناطه} \\ - \text{ بدون عذر موجه} \end{array} \right)$ به دادگاه صالح رجوع

نکند و گواهی آن را ارائه ندهد، مرجع کیفری به رسیدگی ادامه می دهد و تصمیم مقتضی اتخاذ می کند.

تبصره ۱- در مواردی که قرار اناطه توسط بازپرس صادر می شود، باید ظرف سه روز به نظر دادستان برسد. در صورتی که دادستان با این قرار موافق نباشد حل اختلاف طبق ماده (۲۷۱) این قانون به عمل می آید.

تبصره ۲- اموال منقول از شمول این ماده مستثنی هستند.
تبصره ۳- مدتی که پرونده به صورت موقت بایگانی می شود، جزء مواعد مرور زمان محسوب نمی شود.

رای شماره: ۵۲۹- ۱۳۶۸/۸/۲

موضوع:

قانون آیین دادرسی کیفری که ثبوت تقصیر متهم را منوط به مسائلی قرار داده که محاکمه و ثبوت آن از خصایص محاکم حقوقی است ناظر به اختلاف در حق مالکیت نسبت به اموال غیر منقول می باشد و در مورد اموال منقول صدق نمی کند.

متن رأی:

ماده ۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری [مطابق تبصره ۲ ماده ۲۱ قانون جدید آیین دادرسی کیفری] که ثبوت تقصیر متهم را منوط به مسائلی قرار داده که محاکمه و ثبوت آن از خصایص محاکم حقوقی است ناظر به اختلاف در حق مالکیت نسبت به اموال غیر منقول می باشد و در مورد اموال منقول صدق نمی کند. لذا رأی شعبه ۱۷ دادگاه کیفری ۲ شیراز که با این نظر مطابقت دارد صحیح تشخیص می شود. این رأی بر طبق ماده ۳ از مواد اضافه شده به قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۳۷ برای دادگاهها در موارد مشابه لازم الاتباع است.

بخش دوم: کشف جرم و تحقیقات مقدماتی

فصل اول: دادسرا و حدود صلاحیت آن

- ▣ ماده ۲۲- به منظور
- کشف جرم،
 - تعقیب متهم،
 - انجام تحقیقات،
 - حفظ حقوق عمومی و اقامه‌ی
 - دعوای لازم در این مورد،
 - اجرای احکام کیفری،
 - انجام امور حسبی
 - و سایر وظایف قانونی،

در حوزه قضائی هر شهرستان و در معیت دادگاه های آن حوزه، دادسرای عمومی و انقلاب، و هم چنین در معیت دادگاه های نظامی استان، دادسرای نظامی تشکیل می شود.

▣ ماده ۲۳- دادسرا به ریاست دادستان تشکیل می شود و به تعداد لازم معاون، دادیار، بازپرس و کارمند اداری دارد.

▣ ماده ۲۴- در حوزه قضائی بخش، وظایف دادستان بر عهده رئیس حوزه قضائی و در غیاب وی بر عهده دادرسی علی البدل دادگاه است.

▣ ماده ۲۵- به تشخیص رئیس قوه قضائیه، دادسراهای تخصصی

از قبیل

- دادرسی جرایم کارکنان دولت،
- جرایم امنیتی،
- جرایم مربوط به امور پزشکی و دارویی،
- رایانه ای،
- اقتصادی
- و حقوق شهروندی

زیر نظر دادرسی

شهرستان تشکیل می شود.

▣ ماده ۲۶- انجام وظایف دادرسی در مورد جرایمی که رسیدگی به آن‌ها در صلاحیت دادگاهی غیر از دادگاه محل وقوع جرم است، به عهده دادرسی است که در معیت دادگاه صالح انجام وظیفه می کند مگر آن که قانون به نحو دیگری مقرر نماید.

▣ ماده ۲۷- دادستان شهرستان مرکز استان بر اقدامات

- دادستان ها،
- مقامات قضائی دادرسی شهرستان‌های آن استان
- و افرادی که وظایف دادستان را در دادگاه بخش بر عهده دارند،

از حیث این وظایف و نیز حسن اجرای آراء کیفری، نظارت می کند و تعلیمات لازم را ارائه می نماید.

فصل دوم: ضابطان دادگستری و تکالیف آن

▣ ماده ۲۸- ضابطان دادگستری مأمورانی هستند که تحت نظارت و

- تعلیمات دادستان
- در کشف جرم،
 - حفظ آثار و علائم
 - و جمع آوری ادله وقوع جرم،
 - شناسایی، یافتن
 - و جلوگیری از فرار و مخفی شدن متهم،
 - تحقیقات مقدماتی،
 - ابلاغ اوراق و اجرای تصمیمات قضائی،

به موجب قانون اقدام می کنند.

▣ ماده ۲۹- ضابطان دادگستری عبارتند از:

- الف) **ضابطان عام** شامل فرماندهان، افسران و درجه داران نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران که آموزش مربوطه را دیده باشند.
- ب) **ضابطان خاص** شامل مقامات و مأمورانی که به موجب قوانین خاص در حدود وظایف محول شده، ضابط دادگستری محسوب می شوند؛ از قبیل رؤسا، معاونان و مأموران زندان نسبت به امور مربوط به زندانیان، مأموران وزارت اطلاعات، سازمان اطلاعات سپاه و مأموران نیروی مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. هم چنین سایر **نیروهای مسلح** در مواردی که به موجب **قانون**، تمام یا برخی از وظایف ضابطان به آنان محول شود، ضابط محسوب می شوند.

تبصره - کارکنان وظیفه، ضابط دادگستری محسوب نمی شوند، اما

– تحت نظارت ضابطان مربوط در این مورد، انجام وظیفه می کنند
– و مسئولیت اقدامات انجام شده در این رابطه با ضابطان است.

این مسئولیت نافی مسئولیت قانونی کارکنان وظیفه نیست.

▣ ماده ۳۰ –

– احراز عنوان ضابط دادگستری، (– علاوه بر وثاقت و
– مورد اعتماد بودن، منوط به
– فراگیری مهارت های لازم
– با گذراندن دوره های آموزشی)
زیر نظر مرجع قضایی مربوط
و تحصیل کارت ویژه ضابطان دادگستری است. تحقیقات و
اقدامات صورت گرفته از سوی اشخاص فاقد این کارت، ممنوع و
از نظر قانونی بدون اعتبار است.

تبصره ۱– دادستان مکلف است به طور مستمر دوره های آموزشی حین

خدمت را جهت (– کسب مهارت های لازم
– و ایفاء وظایف قانونی) برای ضابطان دادگستری

برگزار نماید.

تبصره ۲– آیین نامه اجرایی این ماده ظرف سه ماه از تاریخ لازم
الاجرا شدن این قانون،

- توسط وزیر دادگستری
- و با همکاری وزرای اطلاعات،
- دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح کشور
- و فرمانده نیروهای انتظامی جمهوری اسلامی ایران

تهیه می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

□ ماده ۳۱- به منظور حسن اجرای وظایف ضابطان در مورد

- اطفال
 - و نوجوانان،
- پلیس ویژه اطفال و نوجوانان در نیروی انتظامی

جمهوری اسلامی ایران تشکیل می‌شود. وظایف و حدود اختیارات آن به موجب لایحه ای است که توسط رئیس قوه قضائیه تهیه می‌شود.

□ ماده ۳۲- ریاست و نظارت بر ضابطان دادگستری از حیث وظایفی که به عنوان ضابط به عهده دارند با دادستان است. سایر مقامات قضائی نیز در اموری که به ضابطان ارجاع می‌دهند، حق نظارت دارند.

تبصره- ارجاع امر از سوی مقام قضائی به

- مأموران
- یا مقاماتی

 که حسب

قانون، ضابط تلقی نمی‌شوند، موجب محکومیت انتظامی تا درجه چهار است.

ماده ۳۳- دادستان به منظور نظارت بر حسن اجرای وظایف ضابطان، واحدهای مربوط را حداقل هر دو ماه یک بار مورد بازرسی قرار می‌دهد و در هر مورد، مراتب را در دفتر مخصوصی که به این منظور تهیه می‌شود، قید و دستوره‌های لازم را صادر می‌کند.

ماده ۳۴- دستوره‌های مقام قضائی به ضابطان دادگستری به

صورت $\left(\begin{array}{l} - \text{کتبی،} \\ - \text{صریح} \\ - \text{و با قید مهلت} \end{array} \right)$ صادر می‌شود. در موارد فوری که صدور

دستور کتبی مقدور نیست، دستور به صورت شفاهی صادر می‌شود و

ضابط دادگستری باید $\left(\begin{array}{l} - \text{ضمن انجام دستورها} \\ - \text{و درج مراتب} \\ - \text{و اقدامات معموله در صورت مجلس،} \end{array} \right)$

در اسرع وقت و حداکثر ظرف بیست و چهار ساعت آن را به امضای مقام قضائی برساند.

ماده ۳۵- ضابطان دادگستری مکلفند در اسرع وقت و در مدتی که

$\left(\begin{array}{l} - \text{دادستان یا} \\ - \text{مقام قضائی} \end{array} \right)$ مربوط تعیین می‌کند، نسبت به انجام $\left(\begin{array}{l} - \text{دستورها} \\ - \text{و تکمیل پرونده} \end{array} \right)$

اقدام نمایند.

تبصره - چنانچه (- اجرای دستور
- یا تکمیل پرونده) میسر نشود، ضابطان باید در

پایان مهلت تعیین شده، گزارش آن را با ذکر علت برای

(- دادستان یا
- مقام قضایی) مربوط ارسال کنند.

▣ ماده ۳۶ - گزارش ضابطان در صورتی معتبر است که بر خلاف

(- اوضاع و احوال
- و قرائن مسلم قضیه نباشد) و بر اساس ضوابط و مقررات قانونی تهیه

و تنظیم شود.

▣ ماده ۳۷ - ضابطان دادگستری موظفند شکایت (- کتبی یا
- شفاهی) را

همه وقت قبول نمایند. شکایت شفاهی در صورت مجلس قید و به

(- امضاء کند یا
- سواد نداشته باشد،) امضاء شاکی می رسد، اگر شاکی نتواند

مراتب در صورت مجلس قید و انطباق شکایت شفاهی با مندرجات

صورت مجلس تصدیق می شود. ضابطان دادگستری مکلفند پس از

دریافت شکایت، (- به شاکی رسید تحویل دهند
- و به فوریت پرونده را) نزد دادستان

ارسال کنند.

ماده ۳۸- ضابطان دادگستری مکلفند شاکی را

از حق درخواست جبران خسارت
- و بهره مندی از خدمات مشاوره ای موجود
- و سایر معاضدت های حقوقی آگاه سازند.

ماده ۳۹- ضابطان دادگستری مکلفند اظهارات شاکی در مورد

- ضرر
- و زیان وارده را در گزارش خود به مراجع قضائی ذکر کنند.

ماده ۴۰- افشای اطلاعات مربوط به

- هویت و
- محل اقامت بزه دیده
- شهود و مطلعان و
- سایر اشخاص مرتبط با پرونده توسط ضابطان دادگستری،

⇐ جز در مواردی که قانون معین می کند، ممنوع است.

ماده ۴۱- ضابطان دادگستری ⇐ اختیار اخذ تامین از متهم را

ندارند و مقامات قضائی ⇐ نیز نمی توانند اخذ تامین را به آنان محول

کنند. در هر صورت هر گاه اخذ تامین از متهم ضرورت داشته باشد،